№ 128 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 8

1890

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 8 № 128

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

въ 1891 году

(ВОСЬМОЙ ГОДЪ ИЗДАНІЯ)

будетъ выходить въ Тифлисѣ, какъ и въ прошлые годы, ежедневно, по программѣ газеты литературной, общественной и политической.

Съ 12-го ноября 1887 г. „Новое Обозрѣніе“ выходитъ двумя изданіями, изъ которыхъ первое, вечернее, предназначено для восточнаго Закавказья и сдается на вечерній поѣздъ желѣзной дороги, а второе, утреннее—для гор. Тифлиса, западнаго Закавказья и Россіи.

Условія подписки, съ пересылкою и доставкою: на годъ 10 р, на полгода—6 р., *на три* мѣсяца—3 р. 50 к., на одинъ мѣсяцъ—1 р. 50 к. За границу: на годъ—*17 р.*, на полгода—9 р., на три мѣсяца—5 р. (Подписка принимается не иначе, какъ считая съ 1-го числа любого мѣсяца).

Для городскихъ подписчиковъ, какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, ДОПУСКАЕТСЯ РАЗСРОЧКА, на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится—3 р., къ 1-му марта—2 р., къ 1-му мая—3 р. и къ 1-му сентября—2 р.

За объявленія изъ губерній и областей кавказскаго края взимается по 8 к. за строку петита на 4-й страницѣ и по 15 к. за такую-же строку на 1-й стр. За всѣ остальныя объявленія—по 10 к. за стр. петита на 4 стр. и по 15 к. за такую-же строку на 1 стр.

Объявленія изъ внѣ кавказскихъ городовъ принимаются исключительно въ „Центральной конторѣ объявленій“, бывш. Л. Метцль, въ Москвѣ, на Мясницкой улицѣ, въ д. Спиридинова.

Подписка и объявленія принимаются;

а) Въ Тифлисѣ: въ конторѣ газеты, Головинскій проспектъ, домъ Читахова, № 12.

б) Въ отдѣленіяхъ конторы:

1) Въ Баку—при аптекарскомъ магазинѣ И. Г. Чубинова, на Михайловской улицѣ, домъ Мирза-Авакова и Карабегова.

2) Въ Кутаисѣ—при книжномъ магазинѣ братьевъ Чиладзе, противъ бульвара, въ домѣ Г. Андроникова.

3) Въ Батумѣ—при конторѣ М. С. Бетанова, Набережная, домъ Ферадъ-Бега.

в) У агентовъ конторы:

1) Въ г. Шушѣ—С. О. Ананьева, на площади Топханэ.

2) Въ г. Гори—Ир. И. Рамишвили.

3) Въ Елизаветполѣ—Г. А. Альтгаузена, при торговлѣ аптекарскими товарами.

Въ отдѣленіяхъ и у агентовъ подписка и объявленія принимаются по редакціоннымъ цѣнамъ, безъ всякой надбавки. Розничная продажа тоже производится безъ увеличенія платы, по 5 коп. на номеръ.

Иногородные адресуютъ свои требованія: Въ Тифлисъ, въ редакцію „Новаго Обозрѣнія“.

Редакторъ *М. А. Успенскій.*
Издательница *С. А. Николадзе.*

1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտարարում է ընդհանուր գիտութեանը, որ ներկայ 1890 թւի նոյեմբերի 11-ին, կիրակի օր, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում, առաւօտեան 9 ժամին կայանալու են երկրորդ կարգի ձայնաւորների ընտրութիւնները, առաջիկայ 1891—1894 քառամեակի համար։ 2—3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մի յարուցված հարց.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ամագներդ Երուսաղէմ. Նամակ Կողբից. Նամակ Ներքին-Ախտայից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեխնիական նորութիւններ. Ռամկապետականները Միացեալ-Նահանգներում. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՄԻ ՅԱՐՈՒՑՎԱԾ ՀԱՐՑ

Թիֆլիսի քաղաքային Դումայի մէջ նորերումս յարուցվեց Ուպրավայում (քաղաքային վարչութեան մէջ) ծառայող անդամներին, որոնք դուրս են գալիս իրանց պաշտօնից, պ ե ն ս ի ա, թոշակ տալու հարցը։

Հարցը ինքն ըստ ինքեան շատ համակրելի է, բայց, մեր կարծիքով, գործադրութեան մէջ շատ դժուարութիւնների պիտի հանդիպէ։

Այդ հարցը յարուցվեց վարչութեան անդամ, պ. Պօպօվի իր պաշտօնից հրաժարվելու պատճառով։ Պարոնը, որը, ինչպէս ամենքը վկայում են, ամենամեծ բարեխղճութեամբ քսան տարու չափ ծառայել է քաղաքին, այժմ թողնում է իր պաշտօնը՝ զուրկ լինելով որ և է նիւթական միջոցներից։ Ցանկալի է, ուրեմն, որ այդ տեսակ մարդ վարձատրվի, որ նա քաղաքին այդքան երկար ծառայելուց, իր ֆիզիկական ու մտաւոր ուժերը հասարակութեանը նուիրելուց, իր առողջութիւնը գործին զոհելուց յետոյ իր ծերութեան հասակում իր ընտանիքով հանդերձ կատարելապէս զուրկ չը մնայ ապրուստի որ և է միջոցներից։

Դա հարցի բարոյական կողմն է և անշուշտ հարցի այդ տեսակէտից լուծելը՝ ամեն տեսակ համակրանքի արժանի է։ Բայց բուն բարոյական տեսակէտից զատ, կայ հարցի և գործնական կողմը, որ անկարելի է անտես առնել։

Քաղաքը չունի իր ծառայողներին նիւթապէս նպաստելու համար մի առանձին, յատուկ թոշակի գումար, այլ երբ պէտք է իր նախկին ծառայողներից մինին կամ շարունակ թոշակ, կամ միանուագ դրամական օժանդակութիւն տայ,—նա այդ դրամը պէտք է վերցնի ոչ թէ յատուկ թոշակարկղից, այլ քաղաքային որ և է ուրիշ անհրաժեշտ եկամուտներից։

Թոշակն այն ժամանակ միտք և հաստատ հիմք ունի, երբ թոշակ ստացող ծառայողի ռոճիկից, տարիների ընթացքում, նրա ծառայութեան ամբողջ ընթացքում՝ վարչութիւնը տարուց տարի մի յայտնի մասն էր հանում յօգուտ թոշակարկղի։ Այդպիսով ծառայողը կամայ ակամայ ընտելանում է խնայողութեան։ Բայց եթէ ծառայութեան ամբողջ ընթացքում վարչութիւնը երբէք ոչ մի գումար չէր կտրում ծառայողից յօգուտ ընդհանուր թոշակարկղի, այլ տարուց տարի լիովին հատուցանում էր նրան իր նշանակված ռոճիկը,—այն ժամանակ պաշտօնը թողած ծառայողներին քաղաքային ուրիշ գումարներից մշտական թոշակ տալը՝ նշանակում է քաջալերել առատ ռոճիկ ստացող ծառայողներին իրանց ծառայութեան ամբողջ ընթացքում վերին աստիճանի ա ն խ ն ա յ ո ղ և շ ռ ա յ լ ապրելու....

Եւ ճշմարիտ, մարդը քսան տարու չափ Ուպրավայի անդամ լինելով և տարուց տարի, բացի միանուագ դրամական պարգևներից, երեք հազար րուբլու չափ ռոճիկ ստանալով, ինքն անընդունակ եղաւ, կամ աւելորդ համարեց որ և է գումար խնայել իր ռոճիկից էլ երբէք մի հատ րուբլի էլ չէ մտցրել նոյն Ուպրավայում ծառայողների համար հիմնված ընդհանուր թոշակարկղը,—իսկ ծառայութիւնից դուրս գալով, պահանջում է քաղաքի ուրիշ, անհրաժեշտ եկամուտներից մի մշտական պ ե ն ս ի ա իր համար.... Դա ո՞ւր կերթայ, եթէ բոլոր ծառայողներն էլ նոյնը կանեն.... Դա վարչութեան կողմից կը նշանակէ պարզապէս քաջալերել իր ծառայողների մէջ շռայլութիւնը, և խնայողութեամբ ապրելու անընդունակութիւնը։

Մի՞թէ չը գիտենք որ մեզանում չը կայ խնայողաբար ապրելու սովորութիւնը և դեռ ևս պէտք է ընտելացնել մեզ խնայողութեան սովորութեանը։

Մեզանում երկու հազար րուբլի տարեկան ռոճիկ ստացողը՝ ապրում է այնպէս, իբր թէ հինգ հազար րուբլի տարեկան եկամուտ ունի, իսկ տարեկան երեք հազար ստացողը՝ տարեկան տաս հազարի չափ է ծախսում....

Ծառայողների համար ընդհանուր թոշակարկղ չը հիմնելով, նրանց ծառայութեան ժամանակ իրանց ռոճիկներից տարուց տարի որոշ մի մաս այդ թոշակարկղի օգտին չը կտրելով, այլ ծառայութիւնից նրանց դուրս գալուց յետոյ, քաղաքային եկամուտների բոլորովին ուրիշ աղբիւրներից ցը մահ թոշակ նրանց շնորհելով—կը նշանակէ քաջալերել ծառայողների մէջ՝ շռայլութիւնը, կեանքի ժամանակ փողի անհաշիւ վատնելը, քաջալերել նրանց մէջ հակախնայողական վնասակար և կործանիչ ոգին։

Ուրեմն, նախ քան քաղաքային վարչութեան մէջ ծառայողներին ցը մահ թոշակ նշանակելը, կամ նրանց միանուագ առատ առատ պարգևներ տալը, մեր քաղաքային վարչութիւնը պէտք է մտածէր իր բոլոր ծառայողների համար՝ օրինական ճանապարհով և ամեն տեղ ընդունված ծրագրով ընդհանուր թոշակարկղ հաստատելու մասին, տարուց տարի հանելով իր բոլոր ծառայողների ռոճիկից մի որոշ, թէև աննշան գումար յօգուտ ընդհանուր թոշակարկղի, որով շռայլութեան, անհաշիւ փող վատնելուն սովոր, խնայողութեան անընդունակ և միշտ իրանց կարողութիւնից վեր ապրող մարդկանց, ստիպողական կերպով, նոյն իսկ իրանց օգտի համար՝ կընտելացնէր կանոնաւոր խնայողութեան, որից զուրկ լինելը առաջին և ամենապարզ ապացոյց է մեր մէջ արմատացած հակակրթական, հասարակական ստոր զարգացման յատկութեան։

Որտեղ չը կայ խելացի խ ն ա յ ո ղ ու թ ի ւ ն, այնտեղ բացակայ են՝ պետական, հասարակական, ընկերակցական, ընտանեկան կեանքի կանոնաւոր պայմանները, որոնք և կազմում են մարդկային հասարակութեան քաղաքակրթական կեանքի ամենամուր և ամենաէական հիմքերը։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԱԳՆԵՐԴ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

Քութայիսի կոմեդիան վերջացաւ. վարագոյրը արդէն իջել է....

Եւ ահա հանդիսականները ապշած, բերանները բաց, այժմ են միայն հասկանում, թէ ինչ խայտառակութիւն էր իրանց արածը....

Միամիտները գուցէ կարծեն, թէ այդքան աղմուկի, կռիւների, ինտրիգների մէջ—մի երևելի, մեծ բան կայ, մի հասարակական նշանաւոր խնդիր կայ։

Թիֆլիսի մի քանի վրացի պուբլիցիստների վրդովմունքը և յուզմունքը տեսնելով, միամիտները գուցէ կարծում են, թէ Քութայիսում մի երևելի հարց պիտի վճռվի, գուցէ կարծում են, որ մէջտեղ մի բան կայ, որ այդ պուբլիցիստները մի քանի ամիսներից ի վեր կրակի վրա իւղ են ածում....

Երևիայ կը լինի այդպէս մտածողը. ինչ հասարակական խնդիր, ինչ նշանաւոր հարց.—ամբողջ հարցը նրա մէջն է, թէ ով պիտի լինի բանկի կառավարիչը, Ջիկվաձէն, Դադիանին, թէ մի ուրիշը....

Ասացէք, խնդրեմ, արժէր դրա համար այդքան աղմուկ հանել, այդքան գրգռել կրքերը, յատուկ թղթակիցներ ուղարկել Քութայիս և մարդկանց աւելի տաքացնել, արձանագրելով իւրաքանչիւրի ասածը, ակնարկածը, շարժմունքը և ակնարկութիւնը....

Արժէ միթէ հասարակական խնդիր չինել այն [illegible] դեռ չեն հասկացել, որ իրանք անուշադրութեան են արժանի հէնց այն պատճառով, որ չեն կարողանում առանց անկարգութիւնների ընտրութիւն անել։

Մարդիկ չը կարողացան իրանց իրաւունքից օգուտ քաղել.—դրա համար պատժվեցան. ազնուականների բանկային ժողովը փակվեց։

Եւ ահա այն մարդիկ, որոնք կրակի վրա իւղ էին ածում,—իսկ Թիֆլիսը գիտէ, թէ ովքեր են դրանք,—մի-մի հարցական նշան դարձած, միմեանց վրա են նայում.....

Բայց, պարոններ, քաջութիւն ունեցէք և հասարակութեան վրա նայելու։ Եւ եթէ նայէք, կը տեսնէք, թէ ինչպիսի ատելութեամբ և արհամարհանքով է լի հասարակութեան դէպի ձեզ ուղղած հայեացքը։

Ամագներդ Երուսաղէմ....

*

ՆԱՄԱԿ ԿՈՂԲԻՑ

Հոկտեմբերի 29-ին

Երկրի յարմարաւոր դրութիւնը իր բնական հարստութիւններով մի նպաստաւոր ճանապարհ է ժողովրդի մտաւոր գործունէութեան և կենսական ապահովութեան։ Որչափ դժուար է երկրի արդիւնաւոր մշակութիւնը, այնու ամենայնիւ ժողովուրդը իր երջանկութիւնը այդ ծանր կարծված մշակութեան մէջն է գտնում, եթէ նշմարում է նրանում կենսական ապրուստի մի նշոյլ անգամ։

Կողբի ժողովրդին բնականապէս վիճակված է աղահանքային աշխատանքի այդ ծանր մասը։ Բնութիւնը օժտել է կողբեցուն մի քանի որոշ յատկութիւններով, տալով նրան (կողբեցուն) գործը շուտ ըմբռնելու սուր միտք, տոկունութիւն, և, որ աւելին է հանքային աշխատութիւնները կրելու ֆիզիկական ոյժ։ Կողբեցու բնաւորութեան շրջանագծից դուրս են կեանքի մէջ գանազան բարձր ձգտումների վերաբերեալ մտքերը, նրա (կողբեցու) լիակատար բաւականութիւնը՝ առօրեայ կենսական խնդիրն է, իսկ նրա իդէալը աղահանքի կուլտուրան։ Կողբեցին ինչ որ էր իր բոլոր հանգամանքներով 26 թուից ա-

ճաշ Վարսից հպատակութեան ժամանակ, այժմ ամեն կերպով նրա հալածականներն է կազմում. մուտքի է անցնողը և նրա խիստ ճնշումների կամաւոր հնազանդութիւնը, ժամանակի փոփոխակի հասանելները հնազանդում, առաւելագոյնն նրան դէպի կեանքի բարեկարգ կազմակերպութիւնը. Չը նայելով, որ կողբը իր բնական դիրքով սահմանների, յարաբերութեան անյարմար ճանապարհներով կազմում էր մի անմերձենալի կղզի, որով վերջին յուսահատութեան էր հասնում այդտեղ հայեցողութիւնը. մինչդեռ, սակայն այժմեան խնամքի և աղահանքային կանոնաւոր մշակութեան, հարկե. քաղաքակրթական օրէնքների, բարեկարգ կողբեցիների անմոռանալի և նկատմամբ կեանքի մակերևոյթն առաջնեամբ կողբի աղահանքերում իւրաքանչիւր տարի 22,000 բանւոր մշակներ կարելի է տեսնել, որոնք խաւարից նման անգամայն աշխատում են և այդ ամբողջ աշխատանքը գնահատւում է տարեկան 15,000—20,000 րուբլի. կողբեցիները ի բնէ յայտնի ընդունակութիւններ են ցոյց տուել աղահանատութեան գործի մէջ և յարատևաբար նոյն արհեստը ստանում են իրանց հնապաշ սերնդեան. Առաջ 300—400 տուն ունեցող գիւղի բնակիչների երրորդ մասը աղահանատութեան գործին են նուիրւած, իսկ մի մասը զանազան դասակարգի արհեստաւորներ են. կողբեցու կինը հանապազօրեայ կեանքի տիպարն է կազմում. ազատաբար անցնելու աղօտանքն և ներքին գործերում շատ քիչ է խառնւում, այլ բոլորը կնոջ մէջքի և ուսերի վրա է ծանրացած:

Այժմ կարելի է առանց դժուարութեան հասկանալ այն յարատև և ազատ երևոյթների պատճառը, որոնք փակւած են կողբեցու անտեսական կեանքի մէջ. եթէ չը լինէր աղահանքը, որը ծառայում է մշտական ապրուստի աղբիւր, և եթէ այս աղահանքը միայն անմշակ երկրի սրտում, ինչպէս կողբում շատ տեղերում մթութեան մէջ մնացած հանքեր, այն ժամանակ այդպէս հազարաւոր մշակների կեանքը օտար երկրներում պէտք է անմխիթար մաշւէր: Մի հանգամանք, որը բանւոր մշակների օգտին է ծառայում, այդ այն է, նայելով թէ աշխատող դասակարգը աղահանքի կապալառուի հետ ինչ փոխադարձ յարաբերական պայմանների մէջ է [illegible] ժամանակները կողբեցիների համար շատ ծանր էին. անմխիթար կոչումներ, ծեծ, զանազան աղահանքի կապալառուի հետ, այդ ամենին հետևում էին շատ անգամ և մարդասպանութիւններ. և այդ բոլորի ամբողջասխառութեան այն էր, որ ժողովրդի ամենամեծին և [illegible] խնդիրը մնում էր առանց դիմադարձութեան և իրագործման կապալառուի կողմից: Չը նայելով որ թէ անցեալում և թէ ներկայումս աղահանքի վերահսկողութեան և կամ թէ զանազան պայմանների համար դատաստանական օրէնքը նոյն զօրութիւնը ունի, բայց ներկայ կապալառու Զաքար Ջանփոլադեանց վերջ տուեց այդ բոլոր անօրէնութիւններին, պահպանելով իր ցեղը ժողովրդի դասակարգի մօտ. կառավարիչ ժողովրդի իրաւացի պահանջը, ճանաչեց նրա արտեսական կեանքի ներքին խաւերը և իր աղահանքից օրենսդրական տեսակէտ ժողովրդի հետ բարոյական սերտ յարաբերութեան մէջ, ճանաչեց ժողովրդի ինչպէս բարերար և պաշտպանութեան ամբողջ աշխատող դասակարգին իր տան համար ամբողջ տարեկան գործածելու այն ընդհանուր աղահանքից ձրիաբար. Զ. Ջանփոլադեանց չը գիտցաւ օգնել կողբեցու. մասնաւոր սերնդի կրթական գործին և նւիրաբար. ահա երրորդ տարին է, որ պ. Ջանփոլադեանց նուիրում է մի ուսուցիչ կողբի միջասեան արդարք դպրոցին: Կողբեցի մանուկը մուտքը կրթութեանը բոլորովին զուրկ էր, նա (մանուկը) ստանում էր իր կրթութիւնը աղահանատութեան կոշտացած զանազան սխտաններում մէջ. Նա ծնւած օրից ընդունում էր իր հօրից աւանդութեամբ ստացւած արհեստի մասին հրահանգներ, մեծանում և առաջնորդւում էր նոյն հրահանգներով և նրանց գործադրութեան մէջ էլ մեռնում էր: Իսկ այժմ, մանաւանդ այս վերջին երեք տարիներում կողբը ունի իր միդասեան դպրոցը լի աշխոյժ, առողջ և ընդունակ մանուկներով, որոնց մտաւոր դաստիարակութեան գործին ամենայն անձնուիրութեամբ նպաստում է պ. Սինայի Տէր-Յովհաննէսեանց թէ նիւթապէս և թէ բարոյապէս: Վերջացնելով նամակս, աւելորդ չեմ համարում երկու խօսք ես ասել այն սրբազան գործի մասին, որին ամենքս զգացմամբ և երախտագիտութեամբ պէտք է յիշենք, այդ հայ մատենագիր Եզնիկ վարդապետի գերեզմանն է, որ այսօր Կողբում քայքայված և անչուք դրութեան մէջ է, յուսալով որ պ.պ. Ջանփոլադեանց և Սինայի Տէր-Յովհաննէսեանց, ինչպէս զանազան բարենպատակ գործերի համար չեն խնայում իրանց աշխատութիւնը, այդ մասին ես չեն զլանայ իրանց ույժերը գործադրելու հայր Եզնիկի գերեզմանի մատուռի վերանորոգութեան գործին:

Մ. Զ.

ՆԱՄԱԿ ՆԵՐՔԻՆ-ԱԽՏԱՅԻՑ

Հոկտեմբերի 29-ին

Այստեղից 15 վերստ հեռաւորութեամբ գտնւում է Ալափարս հայ գիւղը: Այդ գիւղի եկեղեցին կրելով սուրբ Վարդան անունը, մի և նոյն ժամանակ ունի և իր յատուկ ուխտագնացութեան օրը: Ուխտագնացութիւնը կատարւում է ի յիշատակ մեր նախնի քաջ նահատակ Վարդան զօրավարի: Երէկ, հոկտեմբերի 28-ին, այդ հրաշալի ուխտի օրն էր: Թէ որպիսի մեծ նշանակութիւն ունի սուրբ Վարդանի ուխտը Ծաղկաձորի շրջանի ազգաբնակութեան աչքում և կամ որպիսի սերտ կապերով է կապված սուրբ Վարդանի անունը այդ գաւառի ժողովրդի մտքի և սրտի հետ,—դրա համար արդէն մենք դեռ անցեալ տարի մեր «Սուրբ Վարդանի ուխտը» վերնագրով յօդուածում առիթ ենք ունեցել աւելի մանրամասն խօսել այդ ուխտի վսեմ նշանակութեան մասին՝ ժողովրդի աչքում: (Տես 1889 թւի «Մշակի» 127 №):

Թէ Դարաչիչագից և թէ ուրիշ հեռաւոր գաւառներից՝ բազմաթիւ ուխտաւորներ թափւում են այդ ուխտատեղում այդ օրը. ուխտաւորների մեծ թիւը կազմում է կանանց սեռը, հայ գեղջկուհին: Ուխտաւորը ուխտատեղի համնելով՝ ջերմեռանդ աղօթելուց, մոմեր վառելուց և ուխտատեղի գանձանակը աջահամբոյր ձգելուց յետոյ, սկսում է հոգալ և հետևեալ հանգամանքների համար, այն է սկսում է մատաղացու ոչխար կամ գառը գնել և անմիջապէս մատաղ անել, ապա իր բարեկամների և հարևանների հետ միասին քէֆ և ուրախութեան խնճոյքներ սարքել և այլն: Կան և այնպիսի ընտանիքներ այդ ուխտաւորներից, որոնք իրանց մատաղացու գառը կամ ոչխարը բերում են իրանց հետ տանից:

Մենք ասեցինք, որ ուխտաւորների մեծամասնութիւնը կազմում են հայ գեղջկուհիները. այդ պատճառով կամենում ենք մի քանի խօսք ասել հայ գեղջկուհու մասին, ուխտագնացութեան վերաբերմամբ:

Ընտանեկան ծանր հոգսերի տակ ճնշված և գիւղական տխուր միջնոլորտում խեղդուած հայ գեղջկուհին միայն այն ժամանակն է կատարեալ, ազատ իրաւունքի տէր դառնում, երբ իրաւունք է ստանում իր ամուսնուց՝ գնալ այս և այն ուխտը: Հայ գեղջկուհին, երբ որ գտնվում է մի որ և է ուխտատեղում, այդ միջոցին նա իր կամքին կատարեալ տէր է դառնում.—սկսում է, առանց ամաչելու, շրջել հրապարակում բոլորովին ազատ և համարձակ, խառնվել այս և այն՝ ծանօթ թէ անծանօթ՝ խմբերին. սկսում է ասել-խօսել դրացի գիւղացիների թէ կանանց և թէ տղամարդերի հետ, տեսնվել զանազան տեղերից այդտեղ եկած՝ թէ օտար և թէ բարեկամ՝ մարդկանց հետ և այլն: Մինչդեռ այդ նոյն հայ գեղջկուհին իր տան մէջ եղած միջոցին բոլորովին ուրիշ կերպ է վերաբերվում դէպի անծանօթ տղամարդը: Նա այդտեղ, իր տան մէջ, և ամօթխած է և չը խօսող և նոյն իսկ իր հարևան տղամարդից խոյս տուող և նրա հարցին ոչ մի խօսքով չը պատասխանող... Այդ էլ մի տեսակ ձիրք է հայ գեղջկուհու համար:

Ուխտատեղում գոնէ միջոց է գտնում հայ գեղջկուհին սփոփելու իր զգացված սիրտը, որը ամիսներով կամ գուցէ նոյն իսկ տարիներով բաբախում էր և տրոփում՝ ուխտ գնալու համար: Այդտեղ միայն նա իր ազատ իրաւունքի տէրը և իշխողն է հանդիսանում, այն էլ մի երկու օրով միայն, որից անմիջապէս յետոյ դարձեալ պէտք է մտնի սովորական նեղ և անձուկ գիւղական կեանքի մէջ և դեգերի պապական անշարժ կենցաղավարութեան խաւար միջնոլորտում....

Ցայտնի է, որ հայ գեղջկուհին որքան էլ որ փափագի տեսակցութիւն ունենալ իր բարեկամների կամ ազգականների հետ, որոնք գտնվում կամ բնակվում են շրջակայ գիւղերում,—այդ դէպքում այդ նոյն գեղջկուհին, այդ իսկ տեսակցութեան համար միակ միջոցը գտնում է միմիայն ուխտագնացութեան մէջ: Այդ է գուցէ պատճառը, որ մեր յիշած Ալափարս գիւղում, սուրբ Վարդանի ուխտատեղին հէնց ամեն տարի լցվում է ուխտաւորների ահագին բազմութիւն, մանաւանդ գեղեցիկ սեռից: Դրանց թւում, կարող եմ ասել, կան այնպիսիները, որոնք ամեն տարի գալիս են այդտեղ ուխտ:

Մենք մեր աչքերով տեսանք, թէ ինչպէս հայ գեղջկուհիները ձիաներ հեծած արշաւում էին իրանց այրերի հետ միասին դէպի ուխտատեղին, Ալափարս: Նոյն իսկ քրդերը և քրդուհիները կարմիր «չիլէից» և «գիւլ-խանդան» կոչված, զանազան ծաղիկներ ունեցող ալ չթերից կարած իրանց տարօրինակ հագուստներով՝ հայ ուխտաւորների հետ միասին՝ շտապում էին դէպի սուրբ Վարդան ուխտատեղին:

Գ. Մ-

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Ներքին-Ախտա, նոյեմբ. 2-ին

Պատուական «Մշակի» № 120-ում տպված էր Ներքին-Ախտայից գրված մի թղթակցութիւն՝ երեք աստղ ստորագրութեամբ: Այդ յօդուածի դէմ «Մշակի» № 124-ում հերքում տպվեց, որը այստեղից գրել է Ռ. Տ. Գ. անունով մի պարոն: Վերև յիշած թղթակցութիւնը, առանց իսկական ստորագրութեան լինելով, ժողովուրդը ինձ է վերագրում, որպէս «Մշակի» Ներքին-Ախտայի մ շ տ ա կ ա ն թղթակցի: Ուստի թէ ժողովրդի և թէ Ռ. Տ. Գ-ի ունեցած կարծիքը դէպի ինձ փարատելու համար շտապում եմ հրապարակով յայտնել, որ այդ յօդուածագիրը ես չեմ:

Խոնարհաբար խնդրում եմ, պ. խմբագիր, բարեհաճէք այդ տողերին մի անկիւն շնորհել «Մշակի» համարներից մինում:

Գ. Սինանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ի նկատի ունենալով Քութայիսի ազնւականների բանկի անդամների ընդհանուր ժողովի լարված դրութիւնը, կովկասեան պ. կառավարչապետը հեռագրով կարգադրել է այժմեան ընդհանուր ժողովը փակել մինչև նոր կարգադրութիւն անելը: Յայտնի է ընթերցող հասարակութեանը, որ վերջին օրերս Քութայիսի նահանգի ազնւականները ընդհանուր ժողովներ ունէին, որտեղ պէտք է վճռվէր բանկի կառավարչի հարցը: Չը նայած որ հարցը ինքն ըստ ինքեան մի շատ աննշան հարց է, բայց ժողովներում տիրում էր մի անսովոր յուզմունք և թշնամութիւն երկու կուսակցութիւնների մէջ: Ենթադրելով, որ այդ թշնամական և յուզված տրամադրութիւնը անհաճոյ հետևանք կարող է ունենալ, երկրիս բարձր կառավարութիւնը վերև առաջ բերած կարգադրութիւնն է արել: Ժողովը արդէն փակված է:

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են. «Անցեալ սեպտեմբերի 22-ին տեղիս թատրոնասէրները տուեցին մի ներկայացում յօգուտ Բաթումի նորաբաց հայոց օրիորդական դպրոցի: Սակայն մինչև օրս հոգաբարձութիւնը չը կացաւ յայտնել կամ թատրոնասէրներին, կամ հասարակութեանը լրագրի միջոցով՝ թէ որքան եղաւ ներկայացումից գոյացած զուտ արդիւնքը և արդեօք հոգաբարձութիւնը ստացա՞ւ յիշեալ գումարը, թէ ոչ»:

—

Խմբագրութիւնը խնդրում է իր բոլոր թղթակիցներին պարզ և որոշ գրել իրանց թղթակցութիւնները, յօդուածները, նամակներն ու լուրերը, եթէ ոչ գրածները, նոյն իսկ լրագրի ուղղութեան տեսակէտից յարմար բովանդակութիւնն էլ ունենալով, կարող են անտիպ մնալ, անընթերցանելի լինելու պատճառով:

—

Խնդրում ենք մեր բաժանորդներին իրանց հասցէն փոխելու ժամանակ՝ ուղարկել խմբագրութեանը չորս հատ 7 կոպէկանոց պօստային մարկաներ:

—

Խնդրում ենք մեր այն բաժանորդներին, որոնք մինչև այժմ չեն վճարել «Մշակի» բաժանորդագինը՝ շտապեն ուղարկել խմբագրութեանը իրանց վրա մնացած ապառիկները:

—

ՄԵՂՐԻԻՑ մեզ գրում են, որ մի քանի անգամ հարց է ծագել այդտեղ օրիորդաց ուսումնարան բաց անելու մասին, ժողովներ են կայացել այդ հարցը քննելու համար,—բայց մտադրութիւնը անհետևանք մնաց: «Ահա երրորդ տարին է, որ այստեղի համայնքը, աւելացնում է թղթակիցը, զբաղված է այդ հարցով, սակայն նրան մի կերպ վճռել չը կարողացաւ»:

—

Մեղրիից մեզ գրում են. «Լսում ենք որ մե[...] մօտիկ Կարճեւան գիւղում տղայոց միդասեան ու[...] սումնարան են ուզում բաց անել: Ցանկալի է որ այդ մտադրութիւնն իրագործվի»:

—

ԿԱՂԶՈՒԱՆԻՑ մեզ գրում են հետևեալը. «Տեղիս երկսեռ դպրոցները բացվեցան: Կանոնաւոր դասեր սկսված են հոկտեմբերի մէկից: Հրաւիրված են երկու նոր ուսուցիչներ: Թէև դասերը կանոնաւոր կերպով սկսված են արդէն, բայց միւս կողմից աշակերտների ընդունելութիւնը դեռ շարունակվում է»:

—

Մեզ գրում են ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ հետևեալը. «Մաքրութեան կողմից Ագուլիսը աննախանձելի դրութեան մէջ է. փողոցներից մի քանիս և բազարը շատ կեղտոտ են. թէև ընտրված է մի յանձնաժողով, որը պիտի հսկէ գիւղի մաքրութեան վրա, բայց այդ բոլորը լոկ անուամբ միայն: Գոնէ մաքրել տային այն փողոցներ[...], որոնց միջով անցնում են ուսումնարանի սանե[...]: Գիւղի բաղնիքն էլ շատ անմաքուր է պահվ[...], շատ անգամ ջուրը աւազանի մէջ հոտած է [...] նում և նոյն աւազանի մէջ մտնում են թէ [...] ռողջները և թէ հիւանդները: Թող յանձնաժողով[...] փակել տայ աւազանի մուտքը և այդ մէկի փ[...] խարէն շինել տայ մի քանի փոքրիկ աւազա[...] ներ»:

—

«Մշակի» անցեալ համարում մի տպագրակ[...] սխալ է մտել. թւելով այն անձանց անունները, որոնք անցեալ կիրակի ընտրված են եղել Թիֆլիսի Դումայի առաջին կարգի ձայնաւորներ[...], մենք յիշեցինք ընտրվածների միայն 23 անուն[...] ներ, այն ինչ սխալմամբ մոռացանք յիշել և նո[...] կարգի ընտրված 24-րդ ձայնաւորին, այն է իշխ[...] Միքէլաձէին:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ Դումայի առաջին կարգի նորընտ[...] 24 ձայնաւորներից՝ 15 հոգի հայեր են, 7 հոգ[...] վրացիք, և 2 հոգի ռուսներ են:

—

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Զարմ[...] նալի է ինչի համար ագուլեցիք բժիշկ բեր[...] տուլին, քանի որ դեղատուն չունեն. ժամանակ [...] որ ագուլեցիք մտածեն դեղատուն հիմնելու մա[...] սին»:

—

Մեզ գրում են Ագուլիսից հետևեալը. «Սեպ[...] տեմբերի վերջերում, Ագուլիսին մօտիկ գտնվ[...] Հանդամէջ գիւղում սպանել էին մի կնոջ [...] երկու մատաղահաս որդկերանցով: Այդ կինը [...] տարի է անբարոյական կեանք էր վարում [...] վերջերս մտադիր էր ամուսնանալ մի թուր[...] հետ: Նրա անբարոյականութեան գլխաւոր պատ[...] ճառը՝ չքաւորութիւնն էր: Սպանութեան գործը քննվում է: Ցաւալի է, որ հարուստ Ագուլիսը, որը բաւական թւով չքաւոր ընտանիքներ ունի, չունի ոչ մի հաստատութիւն իր այդ չքաւորներին օգնելու համար: Գրեթէ ամեն տեղ հայոց Բարեգործական ընկերութեան ճիւղեր կան, իսկ Վերին-Ագուլիսը այդ ընկերութեան ճիւղը մինչև այժմ չունի»:

—

Աննպատակ քէֆը և հարբեցողութիւնը Թիֆլիսի արհեստաւորների շրջանում չափ ու սահման է անցնում: Օր ցերեկով, առանց որ և է պատճառի, առանց նպատակի մէկ էլ տեսար Արհեստաւորաց Ուպրավայի առջև հաւաքվեցան մի խումբ արհեստաւորներ ու սկսեցին ժամերով խլացնող զուռնա փչել ու թմբուկի վրա խփել. Մարդը զարմացած է մնում՝ ոչ տօն օր է, ոչ էլ կիրակեայ հանգստութիւն, կամ ինչպէս մեզ մօտ կարծում են քեֆի օր է, այլ մի հասարակ օր է, մի երկուշաբթի, երեքշաբթի, չորեքշաբթի օր է.... Եւ ահա թմբուկի ու զուռնայի խլացուցիչ զզուելի ձայնը անմիտ, աննպատակ կերպով յանկարծ սկսում է լսվել փողոցներում և անհանգս[...]

ցանկից փոքրիկների բնակիչներին: Քանի գնում է, մեր աշխատաւորներից [illegible] անգործութեան, [illegible] հարբեցողութեան [illegible] մասին [illegible] հոգացող չը կայ: Երբ այդ տեսակ [illegible] — Նրանք ձեռ պատասխանում են թէ [illegible] Արհեստաւորաց Ընկերութեան: Բայց միթէ Արհեստաւորաց Ընկերութեան պէտք է [illegible] բնակիչներին [illegible] մեծ [illegible]:

—

Լրագիրները հաղորդում են, որ [illegible] օրինակին համաձայն, [illegible] բացուելու է և ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ օրիորդների համար առևտրական առաջին մասնաւոր դպրոցը, որի նպատակը կը լինի պատրաստել օրիորդներից հաշւապահներ և առևտրական թղթակիցներ:

—

Երեքշաբթի, նոյեմբերի 6-ին ԹԻՖԼԻՍԻ ժողովարանի դահլիճում կայացաւ օրիորդ Մ. Գենջեանի կօնցերտը: Թէև հասարակութիւն շատ չը կար դահլիճում, բայց եղածները մեծ համակրութեամբ և նոյն իսկ ոգևորութեամբ վերաբերվեցան դէպի տաղանդաւոր հայ երգչուհին: Ցոյց տուինք, որ հասարակութիւնը համոզվեց այժմ թէ օրիորդ Գենջեան աչքի ընկնող ձայն ունի. մանաւանդ լաւ են նրա ձայնի բարձր ռեգիստրի հնչիւնները և աննման է նրա նուրբ պիանիսիմօն: Նրա երգածների մէջ մանաւանդ շատ աջող էին և տպաւորութիւն գործեցին՝ «Ո՞հ ինչ անոյշ» և «Երազ» հայերէն երգերը, ապա Շօպէնի «Մազուրկան» և Նապրաւնիկի «Հարօլդ» օպէրայից սիրուն և վերին աստիճանի չնորհալի արիան: Պ. Բլէնզլի վատ բարիտօն չէ, միայն մենք չը հաւանեցինք մի անյայտ երգչի կողմից այդքան անձնավստահ ձևերը և ինքնահաւան լինելը. վատ չէր լինի փոքր ինչ աւելի համեստ լինել: Պ. Փուղինեան քանի գնում է աւելի լաւ ակոմպանիատոր է դառնում, իսկ պ. Նահապետեան, և այս անգամ էլ ապացուցեց թէ վերին աստիճանի խղճմտաւոր անձն է: Մի փոքրիկ խորհուրդ պ. Պետրոսեանցին. պարոնի դիկցիան վատ չէ, միայն երևում է թէ նա փոքր ինչ թոյլ յիշողութիւն ունի, ուրեմն աւելի լաւ կը լինէր, եթէ նա իր կարդացած բանաստեղծութիւնները ոչ թէ անգիր, այլ տպվածից կարդար:

—

Քաղաքային Դումայի նոյեմբերի 5-ի նիստում՝ կարդացվեց քաղաքային վարչութեան անդամ՝ Ն. Պօպօվի նամակը, որ նա ուղղել է քաղաքագլխին, և որով յայտնում է թէ ինքը հրաժարվում է վարչութեան անդամութիւնից՝ ըստ որում քայքայված առողջութիւնը թոյլ չէ տալիս իր պաշտօնը կատարել: Այդ նամակի հետ միասին քաղաքագլուխը ներկայացրեց Դումային մի առաջարկութիւն,—այն է քաղաքի դրամական միջոցներից թոշակ նշանակել Պօպօվին: Այդ հարցի մասին երկար վիճաբանութիւններ սկսվեցան Դումայում: Ձայնաւորների մի քանիսն այն միտքն էին յայտնում, որ բարոյական պարտք կայ քաղաքային ինքնավարութեան վրա՝ ապահովելու այն մարդկանց, որոնք երկար տարիներ քաղաքին ծառայելով, վերջը կորցնում են իրանց առողջութիւնը և անընդունակ են դառնում աշխատելու: Մի քանի ձայնաւորներ դէմ էին թոշակ նշանակելուն, պատճառաբանելով իրանց կարծիքը նրանով, թէ մէկին թոշակ նշանակելը կարող է օրինակ դառնալ, և այն ժամանակ քաղաքը ստիպված կը լինի ահագին գումարներ յատկացնել՝ սրան նրան թոշակ տալու համար: Թոշակ տալու խնդիրը երկու կերպ էր դրած. կամ խուրքանչիւր տարի մի որոշ գումար տալ ցմահ, և կամ մի յայտնի գումար յատկացնել պ. Պօպօվին: Երկար վիճաբանութիւններից յետոյ, Դուման ձայների մեծամասնութեամբ մերժեց տարեկան թոշակ նշանակելը, և միաձայն որոշեց տալ պ. Պօպօվին միանուագ նպաստ 6,000 րուբլի:

—

Ցօգուտ հայ աղջիկ Լիզա Սմխեանի ստացանք մի տիկնոջից 5 րուբլի:

—

Այս օրերս Պետերբուրգում լոյս տեսաւ պ. Գրիգոր Խալաթեանի մի քննադատական աշխատութիւնը «Մովսէս Խորենացու հայոց պատմութիւն» վերնագրով: Դա Խորէն վարդապետ Ստեփանէի աշխարհաբար թարգմանած Խորենացու քննադատութիւնն է: Պ. Խալաթեանի այդ գրուածքը նախ տպագրված է եղել «Արաքս» հանդէսում, որտեղից և այժմ արտատպված է:

—

Պետերբուրգի լրագիրները հաղորդում են իբրև լուր, որ ենթադրութիւն կայ երկրագործութեան առանձին մինիստրութիւն հիմնելու փոխարէն, կազմակերպել մի առանձին գիւղատնտեսական խորհուրդ պետական մինիստրութեան կից:

—

Նոյեմբերի 6-ին կալուածական բանկի թատրոնում վրաց ներկայացում կար: Այդ ներկայացումները, որ տրվում են շաբաթը մի անգամ, շատ անաջող են գնում մուտքի կողմից.—հասարակութիւնը շատ քիչ է յաճախում: Թատրոնը փայլում է դատարկութեամբ: Եթէ այդպէս շարունակվի, ի հարկէ, վրացի դերասանների եռանդն անգամ չէ կարող պահպանել բեմը:

—

Շաբաթ օր, նոյեմբերի 10-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում, օր. Գենջեան տալու է երկրորդ կօնցէրտը: Կօնցէրտին կը մասնակցեն՝ պիանիստուհի օրիորդ Րամանօվա, ջութակ ածող պ. Նահապետօվ և կարդացող պ. Պետրոսեան:

—

Պ. Մարտիրոս Հախնազարեանց խնդրում է մեզ տպել հետևեալը. «Մի քանի ամսվայ բացակայութիւնից յետոյ վերադառնալով Թիֆլիս, սրանով յայտնում եմ այն պարոններին, որոնք կամենան սօլիտերի դէմ պատրաստած իմ դեղից ստանալ, որ նրանք կարող են ուղղակի դիմել ինձ այս հասցէով, Тифлисъ, Мартиросу Ахназарову, Малая Орбеліановская ул. № 26. Ուրիշ քաղաքներից պէտք է ուղարկեն մէկ մարդու համար չորս րուբլի: Կարելի է ուղարկել նաև «նալօժնիյ պլատեժով»: Իմ դեղով արդէն ազատվել են սօլիտերից 1965 հոգի, թէ Ռուսաստանի մէջ և թէ արտասահմանում»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵԽՆԻԱԿԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Նշանաւոր ամերիկացի հնարագէտ Էդիսօն, ինչպէս յայտնի է օրն ի բուն զբաղված է աւելի նոր և նոր սրամիտ գիւտերով: Մօտ օրերս, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, նա էլի մի նոր բան է հնարել, այն է մի ինքնախօս լրագիր. ինքնախօս ենք ասում, որովհետև իմանալու համար թէ ինչ կայ այդ տեսակ լրագրի մէջ՝ պէտք է ոչ թէ կարդալ, այլ լսել ականջով: Նա անհրաժեշտ է, ի հարկէ, մանաւանդ կոյր, անգրագէտ և աչքերը ցաւող մարդկանց համար: Այդ լրագիրը, բացի նրանից, որ միջոց կը տայ կոյր կամ անգրագէտ մարդկանց հաղորդվելու այն տեղեկութիւններով, որոնք բաց են գրագէտ և աչքեր ունեցող մարդկանց համար,—ունի և մի ուրիշ հետաքրքիր և նոյն իսկ նշանաւոր արժանաւորութիւն,—այն է, որ այդ լրագիրը բառերը և ամբողջ նախադասութիւնները, այսպէս ասած, արտասանում է մի և նոյն շեշտով և ձայնով, ինչ շեշտով և ձայնով նրանց արտասանել է նրանց հեղինակը: Եթէ միայն այդ լրագիրը գործածութիւն ստանայ, ոչ միայն կոյրերը, այլ և մենք, աչքեր ունեցող մարդիկս, կարող ենք մեր սենեակում նստած լսել միշտ թէ դերասանների և թէ երգիչների բոլոր խօսակցութիւնները և երգերը, ինչպէս և հասարակութեան ոգևորութիւնը, նրա ծափահարութիւնների մէջ, որոնց հլու հնազանդութեամբ արտաբերում է Էդիսօնի այդ նոր լրագիրը: Հայ հասարակութիւնը արդէն ծանօթ է Էդիսօնի ֆօնօգրաֆի հետ. նա նրա մասին թէ՝ կարդացել է և թէ տեսել է անձամբ,—հարկ չը կայ ուրեմն նրա մասին խօսք բանալը: Հասկացնելու համար թէ ինչպէս է գործում այդ նոր լրագիրը, բաւական է աւելացնել միայն, որ խմբագրութիւնը, բաժանորդագրութիւն բանալով իր այդ ինքնախօս-լրագրի համար,—երկաթի թելով (մաֆթուլով) միացնում է միայն իր ֆօնօգրաֆը բաժանորդի տան մէջ գտնվող ֆօնօգրաֆի հետ, և ապա ինչ որ խօսում է ֆօնօգրաֆը խմբագրատան մէջ, նոյնը լսելի է լինում և բաժանորդի մօտ: Ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ Էդիսօնի այդ ֆօնօգրաֆ-լրագիրը հետաքրքիր է մեզ համար միայն, իբրև լոկ սրամիտ հնարագիտութիւն, քանի որ նա հազիւ թէ երբ և իցէ գործածութիւն ստանայ մեր մէջ,—ես միայն մեզ համար չեմ ասում, այլ բոլոր մարդկանցս համար: Եւ այդ ենթադրութիւնը հաստատելու համար, բաւական է յիշել միայն, որ ուրիշ քաղաքացի բաժանորդը այդ լրագիրը ստանալու համար պէտք է ամբողջ թելեր անցկացնի իր տանից մինչև թերթի խմբագրատունը կամ թէ ամբողջ ժամերով վճարեցնի հեռագրատան թելերը,—որը նոյնպէս անյարմար է: Բացի դրանից ամեն մի բաժանորդ, օգտվելու համար այդ լրագրից, պէտք է ունենայ իր սեփական առանձին ֆօնօգրաֆը,—որը նոյնպէս շատ թանգ արժէ:

Էդիսօնի այդ սրամիտ հնարագիտութեան հետ արժէ յիշատակել և ֆրանսիացի բժիշկ Ֆարիօի հնարագիտութիւնը: Ֆարիօ գտել է դիակները զմռսելու համար մի այնպիսի միջոց, որը հնարաւորութիւն է տալիս դիակներին ամբողջ դարերի ընթացքում, առանց փոխվելու, դիմանալ անհամեմատ աւելի լաւ, քան թէ դիմանում էին հին-եգիպտացիների ձեռքով պատրաստվող մումիաները: Ինչպէս որ մեր սովորական գդալները ոսկեջրում կամ արծաթաջրում են գալվանօպլաստիկայի միջոցով,—այնպէս էլ բժիշկ Ֆարիօ, դիակները մաքրելուց և մշակելուց յետոյ, ենթարկում է նրանց գալվանօպլաստիկայի ներգործութեանը:

Էլեկտրական հոսանքը անցնելով դիակի միջով, ստիպում է նրան ծծել իր մէջ և ծածկվել մետալի լուծուածքով, որը բաւական գգոյշ և նուրբ կերպով պատելով դիակը մետալի շերտով, միջոց է տալիս նրան դիմանալ, առանց քայքայվելու և եղծվելու, 1000-աւոր տարիներ: Բժիշկ Ֆարիօ հաշւել է, որ այդ միջոցով երեխայի դիակի զմռսումը արժենում է 300—400 ֆրանկ, իսկ մեծ մարդկանցը 2000—3000 ֆրանկ:

Այդ գալվանօպլաստիկական միջոցը նշանաւոր է ոչ թէ միայն նրա համար, որ շատ երկար դիմացկանութիւն է տալիս դիակներին, այլ և նրա համար, որ չափազանց նրբութեամբ է պահպանում մարդուս թէ դէմքի և թէ մարմնի բոլոր գծերը: Ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ գալվանօպլաստիկական այդ մումիականացնումը չէ կարող մեծ տարածութիւն ստանալ առօրեայ կեանքում, իր թանգութեան պատճառով, բայց մեր մեծ մարդկանց համար, որոնք իրանց մարմնի մէջ կրում էին մեզ համար թանգագին այս կամ այն գաղափարը կամ ձգտումը,—այդ միջոցը ոչ թէ միայն միշտ յարգելի է, այլ և, իր առաւելութիւնների համար, նոյն իսկ թանգագին է:

Խօսելով տեխնիկական վերջին հնարագիտութիւնների մասին, յիշենք նմանապէս և Ֆրանսիայի մէջ եղած վերջին փորձերը զանազան տեսակ շոգեկառքերի սրընթացութեան վերաբերմամբ: Ինչպէս յայտնի է կուրիերական գնացքը Պետերբուրգի և Մօսկվայի մէջ անցնում է 12 ժամ 52 րօպէում. որովհետև այդ երկու քաղաքների մէջ 609 վերստ տարածութիւն կայ,—կը նշանակէ, որ Ռուսաստանի մէջ ամենասրընթաց գնացքը անցնում է մի ժամում 47,2 վերստ:

Նոյնը կարելի է ասել և ուրիշ երկրների մասին: Այժմ, Ֆրանսիայի մէջ արած փորձերը ցոյց են տալիս, որ շոգեմեքենան, տեխնիկայի ներկայ դրութեամբ, կարող է անցնել ժամը մօտ 135 վերստ (144 կիլօմետր): Այդ փորձերը մի և նոյն ժամանակ ցոյց են տալիս, որ շոգեկառքերի այդ տեսակ սլացումը անվնաս է մնում թէ իրանց շոգեկաթսաների, թէ վագօնների և թէ ամբողջ երկաթուղու գծի համար: Հարկաւոր ենք համարում աւելացնել, որ այդպիսի սրընթացութեամբ ոչ մի տեղ երկաթուղիական գնացքներ չեն գնում, ոչ Ֆրանսիայում և ոչ էլ ուրիշ տեղ, և որ այդ փորձերն առայժմ ներկայացնում են միմիայն ճիշդ տեսական խնտերես, թէև գործնական ձգտումներով:

Դ.

ՌԱՄԿԱՊԵՏԱԿԱՆՆԵՐԸ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՄ

—

Միացեալ-Նահանգներում վերջին ժամանակներս նկատվում է մի ուրախալի երևոյթ.—դա ռամկապետականների յաղթութիւնն է ընտրութիւնների ժամանակ: Ամենանոր տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ ներկայացուցիչների վերջին ընտրութիւնների մէջ հանրապետական կուսակցութեան անդամները իրանց շատ տեղերը կորցրին և նրանց տեղերը բռնեցին ռամկապետականները:

Ռամկապետական կուսակցութիւնն այժմ, աւելի քան երբ և իցէ, յոյս ունի, որ պատգամաւորների ժողովում ինքը մեծամասնութիւն կը կազմի և այդպիսով կարող կը լինի տնտեսական մի քանի կարևոր հարցերը իր ցանկացած կերպով վճռել:

Այժմ հանրապետականները մեծամասնութիւն են կազմում սենատի մէջ, և հէնց այդ սենատն է, որ կարող է մի դիմադրող ոյժ կազմել ռամկապետական կուսակցութեան: Հանրապետական կուսակցութեանն է պատկանում և Միացեալ-Նահանգների այժմեան նախագահը: Բայց և այնպէս ռամկապետականներն իրանց յոյսը չեն կորցնում և եռանդուն կերպով առաջ են մղում իրանց կուսակցութեան կազմակերպութեան գործը, համոզված լինելով, որ Միացեալ-Նահանգներում ապագան պատկանում է իրանց կուսակցութեան, որը, պէտք է աւելացնել, դաւանում է աւելի համակրելի գաղափարներ թէ քաղաքական և թէ մանաւանդ տնտեսական հարցերում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Սպանիական կառավարութիւնը վճռել է մի քանի նոր զինուորական նաւեր շինել տալ:

—Սօֆիայից հեռագրում են, որ Ստամբուլօվ մտադիր է Կ. Պօլիս գնալ և ապա ճանապարհորդել ամբողջ Եւրոպա:

—Ինչպէս գրում են Հռոմից, Իտալիայի ֆինանսական գործերն այնքան վատ են, որ կառավարութիւնը վճռել է նոր փոխառութիւն անել:

—Ֆրանսիական պատգամաւորների ժողովում Դերուլէդի և Լագէրի մէջ տեղի ունեցած տաք վիճաբանութեան պատճառով, նրանք միմեանց մենամարտութեան հրաւիրեցին:

—Կ. Պօլսից մեզ գրում են. «Ցունաց եկեղեցիների բանալու հարցը իրօք դեռ չէ լուծված: Հոգևորականները մերժում են կատարել կրօնական արարողութիւնները հանդիսաւոր ձևով: Եթէ մեռնում է, դիցուք, շատ հարուստ մի յոյն, և հրաւիրում են շատ քահանաներ, միայն մի քահանայ է ուղարկվում կրօնական ծէսը կատարելու համար»:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թղթակից մը վերջին առեններս Ստէնլիի նոր գրոց վրայ դիտողութիւն մը կընէ, յորում երևելի ճանապարհորդը կըսէր, վկայութեամբ Էմին փաշայի՝ որ Մըգանկւայի անտառին չիմբանզէք ջահեր կը գործածեն իրենց գիշերային արշաւանաց մէջ: Սակայն այս առաջին անգամը չէ. ուրիշ բնապատումք և դիտողք ալ այս ծանօթութիւնս ըրեր են, բայց թերևս ցարդ գիտնական աշխարհի անծանօթ մնացեր են: Պ. Տէլլի Հըքսլէյի հոգեբանական հռչակաւոր գործոյ մը յառաջաբանին մէջ՝ հրոյ վրայ կը խօսի. կը պատմէ քանի մը ճանապարհորդաց տեղեկութիւններն՝ որք կը հաստատէին՝ թէ տեսեր են նոր աշխարհին մէջ տեսակ մը կապիկներ՝ որ հրոյ գործածութիւնը գիտեն: Այս անորոշ և ընդհանուր ծանօթութիւնը կը յիշենք՝ յուսալով որ այս խնդրոյն մէջ կրնայ մեզի առաջնորդել: Պ. Վիրի ալ՝ իր բնական պատմութեան կապիկ յօդուածին մէջ կը յիշէ որ «Շատ տեսակք կապկաց իրենց սորվեցուցած ամէն բաները կը սորվին, օրինակի համար, ջուր բերել, փայտ կրել, անօթ լուալ, կրակ վառել» և այլն... Եւ ի հաստատութիւն իւր ըսածին Կրանփրէ սպային Աֆրիկեան ճանապարհորդութեան դէպք մը կը յիշէ. «Փուռը կը տաքցունէր. ուշադրութիւն կընէր որ չըլլայ թէ դիպուածով ածուխի կտոր մը վար իյնայ և հրդեհի պատճառ ըլլայ. ջերմութեան չափը ամենայն սրամտութեամբ կը կանոնաւորէր, և երբ ճիշդ հարկաւոր եղած աստիճանը հասնէր՝ կերթար հացագործը կը կոչէր, որ իր կենդանւոյն սրամտութեան վրայ ըստ ամենայնի վստահ՝ անհոգ էր յայսմ մասին, և կապկին աղդարարութենէն վերջը խսկոյն կը փութար փուռը ձգելու հացերը կամ կարկանդակները. բազմաթիւ ամաց ընթացքին մէջ, այս հացագործը ամենևին չի յիշեր որ կապիկը կամ սխալած և կամ խաբած ըլլայ»: Ցիրաւի այս կապիկը ընտանեցած էր, սակայն ականատես մը կը պատմէ մեզի՝ որ ուրիշ կապիկ մը ճիշդ նոյն պաշտօնը կը կատարէր հարուստ տան մը մէջ. այսինքն առաւօտը կանուխ ձմեռ ժամանակ կելնէր և բոլոր կրակարանները կը վառէր՝ երբ տանը սպասաւորը ըլլար:

(Բազմավէպ)

*
* *

Մինչդեռ Բրազիլիայի նախկին կայսր Դօն-Պեդրօ զբաղված է Պարիզի գիտութիւնների ճեմարանում, ովկիանոսի այն կողմում, Բրազիլիայի մայրաքաղաքում, զբաղված են նրա պալատի իրեղէնները վաճառելով: Այս օրերս Դօն-Պեդրօի գահը, որի վրա նա երկար տարիներ բազմել էր, վաճառվել է 700 րուբլով:

*
* *

Վիլհելմ կայսրը կարգադրել է՝ տալ բժիշկ Կօ-

խին 500,000 մարկ՝ «մարդկութեան ցոյց տուած ծառայութեան համար»: Առհասարակ, ինչպէս գրում են Բեռլինից, Վիլհէլմ կայսրը վերին աստիճանի յափշտակված և ոգևորված է Կօխի արած գիւտով:

* * *

Միչիգանի համալսարանի ուսանողների մէջ այս օրերս տեղի ունեցաւ ընդհարում: Եւ ահա ինչու: Այդ համալսարանում ընդունված սովորութիւն է, որ «մեծ» ուսանողները (այսինքն բարձր կուրսերի ուսանողները) իրաւունք ունեն ցիլինդր ծածկելու, իսկ «փոքր» ուսանողները—ոչ: Նորերս մի քանի «փոքր» ուսանողներ, դբօսնելու գնացած ժամանակ ցիլինդր էին ծածկել: Տեսնելով այդ բանը «մեծերը» յարձակվեցան նրանց վրա և խլեցին նրանց ցիլինդրները: Դրա վրա «փոքր» ուսանողները կատաղեցան և կռիւն այնտեղ հասաւ, որ սկսեցին գործ ածել դ ա գ ա ն ա հ ն ե ր:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 նոյեմբերի: «С. Пет. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ Կրիմի և Կովկասի ծխախոտի առատ հունձի վերաբերմամբ եղած յոյսը չարդարացաւ: Ծխախոտի շուկայում երևում է մեծ քանակութեամբ գլխաւորապէս Բեսսարաբիայի ծխախոտը:

ԱԹԷՆՔ, 4 նոյեմբերի: Թագաւորական ընտանիքն այցելութիւն արեց Գերմանիայի և գեսպանութիւնից Ցանկաց դրեց Գերմանիայի կայսերի թագաւորական Հիւրասիրութեան գնալու:

ԼՈՆԴՈՆ, 4 նոյեմբերի: Ըստ «Ռէյտերի» Լոնդոնեան տուն «Բերինգ» ձգձգման մէջ է ընկել, այն պատճառով, որ Արգենտինեան հանրապետութիւնը և Ուրուգվայը դադարեցրին իրանց վճարումները: Պարտամուրհակները 21 միլիոն է. ուրեմն 3,800,000. անգլիական բանկը և առևտրական ֆիրմաները պիտի աջակցութիւն ցոյց տան:

ՑԱՐԻՑԻՆ, 6 նոյեմբերի: Կերոսինը վաճառվում է պուդը 73 կոպեկով՝ ակցիզի հետ միասին:

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 6 նոյեմբերի: Ռումինիայում համայնական ընտրութիւնների ժամանակ՝ բօեարների կուսակցութիւնը ամեն տեղ յաղթեց ազատամիտներին, որոնց պարտութիւնը շատ սաստիկ է:

ԼՕՆԴՕՆ, 6 նոյեմբերի: «Բերինգի» օգտին կազմած ապահովութեան ֆօնդը կը հասցնվի մինչև 15 միլիօն, մուրհակների վճարումներն անելու համար:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Նոյեմբերի 6-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. . .	82 ր.	82 կ.
Բեռլինի վրա 100 մարկ — . . .	40 »	45 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . . .	32 »	75 »
Ոսկի — — արժէ . .	6 »	64 »
Մաքսային կուպօններ — . . .	133 »	— »
Արծաթ — — — . . .	1	10 »
Բօրսային դիսկօնտներ — . . .	5 և	$6^1/_2$% »
Պետ. բանկի 5% տոմս 1-ին շրջանի.	102 »	25 »
— — — — 2-րդ —	101 »	12 »
— — — — 3-րդ —	101 »	50 »
— — — — 4-րդ —	101 »	25 »
— — — — 5-րդ —	101 »	50 »
— — — — 6-րդ —	101 »	25 »
6% ոսկեայ փոխառութիւն	143 »	75 »
4% ոսկեայ ընտա	127 »	50 »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	102 »	12 »
— — — — 2-րդ —	101 »	75 »
— — — — 3-րդ —	103 »	50 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	232 »	50 »
— երկրորդ —	212 »	50 »
— երրորդ առն. կալ. բ.	210 »	50 »
Պետական. երկաթուղային ընտա .	102 »	— »
$5^1/_2$% ընտա	103 »	87 »
4% Նիկոլի փոխառութիւն . . .	88 »	12 »
5% գրաւ. Թղթ. ազն. կալ. բանկի	100 »	75 »
4% վլադիկ. գիւղ. հող. բանկի.	103 »	75 »
$4^1/_2$% գրաւական Թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. Մոսկ. .	— »	— »
— — — — Թղթեր.	99 »	50 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաներ.	97 »	50 »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	96 »	— »
Օդեսայի — — .	97 »	— »
Թիֆլիսի — — .	— »	— »
Գրաւ. Թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — — .	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտնում է ընդհանուր գիտութեանը, որ համեմատ 14-ին հոկտեմբերի 1883 Թւի, № 6554 Սենատի կայացրած որոշման, Դումայի երկրորդ և երրորդ կարգի ձայնաւորների ընտրութեան մասնակցելու իրաւունք ունենալու համար՝ հաւատարմաթղթերը կընդունվեն մինչև ընտրութեան օրը, ինչպէս այդ Թոյլ է տրուել և առաջին կարգի ձայնաւորների ընտրութեան ժամանակ: 1—1

Товарищество Промышленниковъ сарпинскихъ издѣлій
ВЪ САРАТОВѢ.
Сезонъ 1891 года.
САРПИНКА
ручнаго ткачества, собственной выработки самыхъ новѣйшихъ и изящныхъ рисунковъ.
Продажа оптомъ и въ розницу, пересылка во всѣ города России.
Образцы Сарпинокъ высылаются съ 15-го ноября с. г. въ альбомѣ за 42 коп.
Цѣны и условія по альбому, (переписка на русскомъ языкѣ).
1—10 (5)

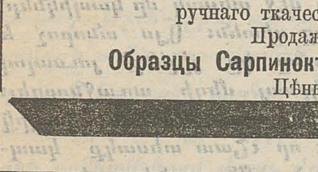

Մ. Գ. ՑԷՑԼԻՆԻ
ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆԻ
ՕՊՏԻԿԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ

Պալատի այգու դիմաց, անկիւնի մագազինում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նոր ոսկեայ, նիկելեայ, պողպատեայ և կրիայի ոսկորից ԱԿՆՈՑՆԵՐ, ՊԷՆՍՆԷՆԵՐ և ԼՕՐՆԷՏՆԵՐ: Թատրոնական և դաշտային ԲԻՆՕԿԼՆԵՐ, ՋԵՐՄԱՉԱՓԵՐ, Թէ սենեակների, Թէ դուրսը կախելու և Թէ վաննաների համար: Վերաստուգված և վկայական ունեցող ՄԱԿՍԻՄԱԼ ջերմաչափեր: Լօրնէտի և պէնսնէի համար ոսկեայ, արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մետալական Թելեր:

Ակնոցներ և պէնսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների պատուէրով:

Մագազինում յանձն են առնում նմանապէս փչացած իրերի նորոգելը և ապակիների դնելը:

ԳՆԵՐԸ ամենաչափաւոր են: 40—50 (5)

Լոյս տեսաւ
„Թ Օ Ֆ Ա Լ“
Պատկեր Թիւրքահայերի կեանքից, գրեց Վ. Փափազեան: Գինն է 5 կոպէկ: Վաճառվում է միայն „Աղբիւրի“ խմբագրութեան գրասենեակում: 4—5

ԷԺԱՆԱԳԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
(Միքայէլեան կամուրջ, № 52)
ՏՐՎՈՒՄ ԵՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐ: Ամսվան վճարը 20 և 10 կոպէկ: Բաց է առաւօտեան $9^1/_2$—2 ժամը, և երեկոյեան 4—7 ժամը: Իսկ կիրակի օրերը $9^1/_2$—12 ժամը 10—10

„ՄԻՇՈՒՆԱՑ“
ՄԿՆԵՐ ԿՈՏՈՐԵԼՈՒ ՌԻՍ ԳՈՒՍՏՄԱՆԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ
գլխաւոր պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում և Բաքւում բարձրագոյն հաստատված դեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մօտ: 11—50 (5)

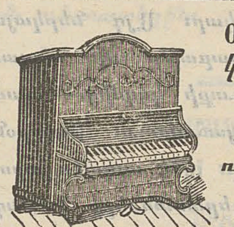

Օգոստոսի 7-ից 1890 Թ. բացվում է երաժշտական գործիքների և նոտաների կովկասեան կենտրոնական դէպօ:
ԵՂԲ. ԴԻՏԷՐԻԽՍԻ
առաջին ս. պետերբուրգեան դաշնամուրային գործարանի
ՌՕԵԱԼՆԵՐ ԵՒ ՊԻԱՆԻՆՕՆԵՐ
Մ. Շրէդերի, Բէկկէրի, Սմիդտի, Միւլբախի,
Գէտցի, յայտնի արտասահմանեան գործարանների՝ Շիդմայերի, Բլիւտնէրի, Բէխշտէյնի Գլավաշի արմօնիաքիմնօ: Շիդմայերի հարմօնիումներ: ԾԱԽՎՈՒՄ Է ԵՒ ՎԱՐՁՈՎ ՏՐՎՈՒՄ Թիֆլիս. Դվօրցովայա փողոց, Թիֆլիսի ազնուականների կալուածական բանկի տան 9—16

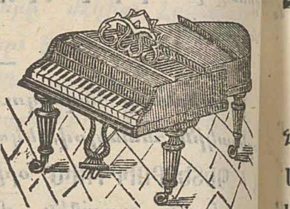

ՊՐՕՎԻԶՕՐ Ա. ՇՏԷԽԷՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ
ԱՏԱՄՆԵՐԻ ՑԱՒԻ ԵՒ ՓՋԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ
ՊՕԴՕԼԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԴԵՂ ԿԱԹԻԼՆԵՐ 50 ԿՕՊ.
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՕԿԱՑԻՆԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ԷԼԻԿՍԻՐ 80 ԿՕՊ.
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՕՊ.
ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՀԵՍՏ. ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ դեղագործական ապրանքների կովկասեան ընկերութեան մէջ և պ. պ. Շահպարոնեանցի, Մակկէրի, Սէնչիկօվսկու և Ազնուրօվի դեղատներում:
Зубныя капли: кор. 50 к.
Зубной порошокъ: кор. 30 к.
Зубной эликсиръ: фл. 80 к.
А. ШТЕХЕРЪ
35—52 (Հ.)

ԾԽԱԽՈՏԻ ԷԿՍՏՐԱԿՏ
ՆԻԿՕԼԱՅ ԲՕՂԴԱՆՕՎԻ ԵՒ ԸՆԿ.
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԵՒ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑ ոչխարներին, եղջիւրաւոր և այլ կենդանիներին բորոտութիւնից և կաշու ուրիշ ամեն տեսակ հիւանդութիւններից բժշկելու, նմանապէս ձիերին, շներին կաշու ամեն տեսակ հիւանդութիւններից և Թռչուններին պարազիտներից բժշկելու համար:
ՊԱՀՊԱՆՈՒՄ է ամեն տեսակ ծաղիկներ, բոյսեր, ծառեր և բանջարեղէններ՝ որդներից, Թրթուրներից և ուրիշ միջատներից:
ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՀԵՍՏ Թիֆլիսում՝ Դեղագործական Ապրանքների Վաճառման ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ հաստատված կովկասեան ընկերութեան մէջ: 18—25 (5)

„ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ“
(ВѢНСКІЙ МАГАЗИНЪ)
ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԻ
ԴՕԼՕՎԻՆՍԿԻ ՊՐՕՍՊԷԿՏԻ ՎՐԱ, ՄԴԻՎԱՆԻԻ ՏԱՆԸ
Ստացանք այս օրերս մ ե ծ ք ա ն ա կ ո ւ թ ե ա մ բ, ամենավերջին տարազով կարած մ ա ր դ կ ա ն ց և ե ր ե խ ա յ ո ց ձմեռվայ և աշնան պ ա տ ր ա ս տ ի հ ա գ ո ւ ս տ ն ե ր: Նիւթերը ուղղակի և անձամբ գործարաններից գնելով՝ պատրաստել ենք տուել մեր հսկողութեան տակ, աւելի անտեսաբար, Մոսկվայի մ ե ր ս ե փ ա կ ա ն ա ր հ ե ս տ ա ն ո ց ո ւ մ: Ուստի, այդ հագուստները, որպէս առաջին ձեռքի արտադրութիւն, այսուհետև ծախում ենք գործարանների գներից աւելի ղիջումով: Միանգամայն ապահովացնում ենք պ. պ. գնողներին՝ Թէ ապրանքների յատկութեան, Թէ գոյների և Թէ ամուր կարված լինելու կողմից:
Խուդավերդեանց 9—10

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—9—11 Ժ. վիրաբուժութեան (և տառմնացաւի) սիֆիլիսի և աչքացաւի:
ՌՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—10—11 Ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—$11^1/_2$—12 Ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՄՈՒԽԱՐԻՆՍԿԱՅԱ—12—$12^1/_2$ Ժ., կանանց և ներքին ց.
ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—12—1 Ժ. ականջի, կոկորդի և քթի ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—$12^1/_2$—1 Ժ. ներքին և երեխայոց ց. բացի կիրակի:
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
ԳԱԴՕՄՍԿԻ—5—$6^1/_2$ Ժ. կաշուի ցաւերի, սիֆիլիսի և վիրաբուժութեան.
ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5—6 Ժ. ներքին, երեխայոց և ջղային ց. (էլեկտրոտերապիա):
ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—6—7 Ժ.
Վճար—50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար առանձին:
Հերթակալ բժիշկ—երեկ. Ժ. 9-ից մինչև առ. Ժ. 7-ը:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

Дозволено цензурою, Тифлисъ 7 Ноября 1890 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Граждан. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.